

Права грамадзкасці на ўдзел у прыняцьці экалягічна значных рашэнняў

■ ТАЦЯНА ФАДЗЕЕВА

Тацяна Фадзеева (нар. у 1984 г. у Менску) — бакаляўрука права, навучаецца на V курсе аддзялення “правазнаўства” юрыдычнага факультэту БДУ. Галіна навуковых інтарэсаў — гісторыя права Беларусі, беларуская праўная тэрміналёгія, экалягічнае права.

Упершыню права грамадзкасці на ўдзел у прыняцьці экалягічна значных рашэнняў замацавала т.зв. Орхуская канвэнцыя (1998). Аднак у Дэкларацыі Рыё 1992 г. у якасці аднаго з прынцыпаў экалягічна карэктных паводзінай сусьветнай супольнасці і дзяржаваў ужо ўзгадваўся прынцып вырашэння пытанняў навакольнага асяродзьдзя з удзелам усіх засікаўленых грамадзян. У Дэкларацыі называюцца трываступнія шляхі ажыццяўлення гэтага прынцыпу: а) атрыманьне доступу да інфармацыі, што датычыць навакольнага асяродзьдзя; б) атрыманьне магчымасці ўдзельнічаць у працэсе прыняцьця рашэнняў; в) атрыманьне доступу да юрыдычных і адміністрацыйных мэханізмаў. Фактычна Дэкларацыя Рыё былі закладзены неабходныя падмуркі для распрацоўкі Канвэнцыі аб доступе да інфармацыі, удзеле грамадзкасці ў працэсе прыняцьця рашэнняў і доступе да правасудзьдзя па пытаннях, што датычыць навакольнага асяродзьдзя (Орхускай канвэнцыі).

Канвэнцыя аб доступе да інфармацыі, удзеле грамадзкасці ў працэсе прыняцьця рашэнняў і доступе да правасудзьдзя па пытаннях, што датычыць навакольнага асяродзьдзя, была прынята на Чацвертай канфэрэнцыі міністраў “Навакольнае асяродзьдзе для Эўропы” 25 чэрвеня 1998 г. у г. Орхус, Данія. Канвэнцыя была прадстаўлена Камітэтам па экалягічнай палітыцы Эўрапейскай эканамічнай камісіі ААН.

Адметнасць Орхускай канвэнцыі ў тым, што, з аднаго боку, гэта экалягічнае пагадненіе, а з другога — гэта канвэнцыя аб дэмакратычных правах, якімі ёсьць права на доступ да адпаведнай інфармацыі, удзел у прыняцьці рашэнняў і доступ да правасудзьдзя. Як адзначыў Генэральны сакратар ААН Кофі Анан, Канвэнцыя ўяўляе сабой самы амбітны заход у справе “экалягічнай дэмакратыі”, што дагэтуль прымаліся пад эгідай ААН.¹

У арт. 1 Орхускай канвэнцыі яе мэтай называюцца “спрыяньне абароне права кожнага чалавека цяперашняга і будучых пакаленій жыць у навакольным асяродзьдзі, спрыяльным для здароўя і дабрабыту”. Дзеля гэтага бакі Канвэнцыі гарантуюць права на доступ да інфармацыі, на ўдзел у працэсе прыняцьця рашэнняў і на доступ да правасудзьдзя па пытаннях, што датычыць навакольнага асяродзьдзя. Такім чынам, зъмест Орхускай канвэнцыі вызначаюцца вылучэннем (абвяшчэннем і ў пэўнай ступені рэгламэнтацияй) трох прынцыпова важных правой грамадзкасці, накіраваных на забесьпячэніе (рэалізацыю і абарону) права на спрыяльнае навакольнае асяродзьдзе, а менавіта:

- права на доступ да экалягічнай інфармацыі (арт. 4-5);
- права на ўдзел у прыняцьці экалягічна значных рашэнняў (арт. 6-8);
- права на доступ да правасудзьдзя па пытаннях, што датычыць навакольнага асяродзьдзя (арт. 9).

Рэспубліка Беларусь падпісала Орхускую канвэнцыю 16 сінегня 1998 г. 30 кастрычніка 2001 г., на дзевяносты дзень пасля таго, як яе ратыфікавалі 16 краін, Канвэнцыя ўступіла ў сілу. На Беларусі Орхуская канвэнцыя была зацверджана ўказам Прэзыдэнта ад 14 сінегня 1999 г. Такім чынам, Канвэнцыя набыла сілу Указа Прэзыдэнта, і з моманту яе зацверджання падлягае непасрэднаму прымяненню на тэрыторыі нашай краіны.

Першым перайсці да непасрэднага разгляду формаў ўдзелу грамадзкасці ў прыняцьці экалягічна значных рашэнняў, вызначым, наколькі шырокая неабходна трактаваць у дадзенім кантэксце панятак “грамадзкасць” і што разумець пад “экалягічна значнымі рашэннямі”.

Экалягічна значныя рашэнні. Гаворка ідзе аб рашэннях, рэалізацыя якіх звязана з узьдзеяннем на прыроду. Гэта могуць быць, напрыклад, рашэнніе аб адбудове рачных мінігідраэлектрастанцыяў на Меншчыне² ці рашэнніе аб зынішчэнні проціпяхотных мінаў на тэрыторыі Беларусі³. Так, пры пабудове рачных ГЭС зазвычай шмат зямлі заліваюцца вадой, што парушае экалягічныя баланс. А пры зынішчэнні (бяз прымянення адпаведных тэхнолёгій) проціпяхотных мінаў, па запасах якіх Беларусь займае сёмае месца ў сьвеце, узровень забруджання навакольнага асяродзьдзя перавышае дапушчальны ў дэльве тысячи (!) разоў. Да экалягічна значных адносяцца таксама такія рашэнні нарматыўнага характару, як, напрыклад, рашэнніе аб зацвярджэнні Генэральнага пляну г. Менска і інш.

З аналізу Орхускай канвэнцыі вынікае, што ўдзел грамадзкасці ў прыняцьці экалягічна значных рашэнняў разглядаецца ў трох аспектах:

1. Артыкул 6 закранае рашэнні па канкрэтных відах дзейнасці, што патэнцыйна могуць аказаць значны ўплыў на навакольнае асяродзьдзе. Напрыклад, рашэнні па прапанаваных разъмяшчэнні, узьвядзенні і дзейнасці пэўных прадпрыемстваў і пабудоў.

2. Артыкул 7 датычыць ўдзелу грамадзкасці ў прыняцьці плянаў, праграм і палітыкі, што звязаны з навакольным асяродзьдзем. Гэтыя пляны, праграмы і палітыка ўключаюць пляны выкарыстання тэрыторый, пляны дзяяньняў, што датычыць навакольнага асяродзьдзя, і экалягічную палітыку на ўсіх узроўнях.

3. Артыкул 8 разглядае ўдзел грамадзкасці ў падрыхтоўцы дзяржаўнымі ворганамі нарматыўных актаў.

1 The Aarhus Convention: An Implementation Guide. New York and Geneva: United Nations, 2000.

2 Гл. газ. “Наша Ніва” за 2002 г., №41.

3 Гл. газ. “Во славу Родины” за 2003 г., №181.

Што датычыць замацаванья панятку экалалягічна значных рашэнняў у нацыянальным заканадаўстве, то трэба адзначыць, што, згодна з арт. 3 Орхускай канвэнцыі, Рэспубліка Беларусь узяла на сябе абавязальніцтва прынесьці усе неабходныя заходы (у т.л. заканадаўчыя) дзеля ажыццяўленыя палажэння Канвэнцыі. Аднак пра выкананыне гэтага абавязальніцтва пакуль што гаворка ня йдзе. Так, пастановай Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяродзьдзя ад 6 лютага 2001 г. №1 зацьверджаны Пералік відаў і аб'ектаў гаспадарчай і іншай дзейнасці, для якіх ацэнка ўзьдзеяньня на навакольнае асяродзьдзе гаспадарчай і іншай дзейнасці, што плянунеца, праводзіцца ў абавязковым парадку. Першы дадатак да Орхускай канвэнцыі ўтрымлівае віды дзейнасці, у адносінах да якіх бакі Канвэнцыі павінны вырашаць (з удзелам грамадзкасці) пытаныне аб мэтазгоднасці іх дазволу (адзначым пакуль што толькі тое, што ў Рэспубліцы Беларусь пытаныне мэтазгоднасці вырашаецца шляхам правядзення дзяржаўнай экалалягічнай экспертызы, абавязковай умовай каторай ёсьць папярэднє правядзенне ацэнкі ўзьдзеяньня на навакольнае асяродзьдзе — АУНА). Гэты сэпіс, хоць і складаецца з 20 пунктаў (Пералік, зацьверджаны Міністэрствам — з 24), значна больш дэталёвы. Але галоўнае тое, што Пералік Міністэрства Беларусі супярэчыць сэпісу, зъмешчанаму ў Орхускай канвэнцыі. Напрыклад, паводле Орхускай канвэнцыі, неабходна вырашаць пытаныне аб мэтазгоднасці пры ажыццяўленні дзейнасці, звязанай з выкарыстаннем прамысловых установак для вытворчысці паперы і кардону магутнасцю болей за 20 т. за дзень; па Пераліку Міністэрства гэты паказынік складае 200 т. за суткі і болей. У такім разе абсалютна незразумела, навошта быў зацьверджаны дадзены пералік, калі палажэнні Орхускай канвэнцыі падлягаюць непасрэднаму прымянењню, а Пералік Міністэрства проста не павінен дзейнічаць (як зацьверджаны нарматыўным актам меншай юрыдычнай сілы).

“Грамадзкасць”. У адпаведнасці з Орхускай канвэнцыяй пад грамадзкасцю разумеецца адна ці больш чым адна фізычная ці юрыдычная асона і ў адпаведнасці з нацыянальным заканадаўствам альбо практикай іх асацыяты, арганізацыі ці групы. Такім чынам, Орхуская канвэнцыя прадугледжвае грамадзкасць у якасці пайнапраўнага суб'екта прававых адносін. Гэта вельмі прагрэсіўнае і, безумоўна, дэмакратычнае палажэнне Канвэнцыі. Азначэнне грамадзкасці ўжо давалася на міжнародным узроўні ў Канвэнцыі аб ацэнцы ўзьдзеяньня на навакольнае асяродзьдзе ў трансгранічным кантэксьце (Фінляндыйя, 1991), дзе ў якасці такой прадугледжваецца адна ці больш фізычная ці юрыдычная асона (Беларусь падпісала, але яшчэ не ратыфікаўала гэту Канвэнцыю)⁴. Як ужо адзначалася, права на спрыяльнае навакольнае асяродзьдзе ёсьць неад'емным правам чалавека і грамадзяніна. Дзеля яго ажыццяўлення грамадзянін можа выступаць як самастойная асона, у складзе групы асоб ці ў якасці сябра пэўнай грамадzkай арганізацыі альбо групы арганізацыяў. Больш за тое, трактаваць азначэнне грамадзкасці, дадзенае ў Орхускай канвэнцыі, неабходна такім чынам, што ніводная асона ня можа выключацца з гэтага азначэння шляхам абрэгунтавання гэтага выключэння нацыянальнай прыналежнасцю, месцам жыхарства, грамадзянствам ці прапіскай. Гэта азначае, што пры пэўных умовах асобы, што ня ёсьць грамадзянамі, могуць мець права і інтарэсы, прадугледжаныя Канвэнцыяй. Напрыклад, права ў адпаведнасці з арт. 4 (датычна запытаў экалалягічнай інфармацыі) стасуюцца да не-грамадзян і не-жыхароў пэўнай краіны такім жа чынам, як і да жыхароў і грамадзян.⁵

Акрамя таго, Орхуская канвэнцыя дае таксама азначэнне панятку “зацикаўленай грамадзкасці”. Зацикаўленая грамадзкасць — гэта грамадзкасць, якую закранае ці можа закранаць працэс прынесьця рашэнняў па пытаннях, што датычыць навакольнага асяродзьдзя, альбо якая мае зацикаўленасць у гэтым працэсе. У гэтым сэнсе няўрадавыя арганізацыі, што спрыяюць ахове навакольнага асяродзьдзя і адпавядаюць любым патрабаванням нацыянальнага заканадаўства, лічацца арганізацыямі, што маюць зацикаўленасць. Далучэнне грамадзкасці да прынесьця рашэнняў можа ажыццяўляцца на розных ступенях “лесьвіцы ўдзелу”: ад права быць толькі пайн-фармаванымі да непасрэднага прымянења рашэнняў. Розныя асобы могуць мець пры гэтым розныя статусы у дачыненіі да канкрэтнай сітуацыі. Тыя, каго вынік працэсу прынесьця рашэнняў закранае ў найбольшай ступені, павінны мець болей магчымасцю паўплываць на канчатковое рашэнне. У гэтым і палягае сутнасць вылучэння і разьмежавання паняткаў “грамадзкасці” і “зацикаўленай грамадзкасці”.

Азначэнне панятку “удзелу грамадзкасці” Орхуская канвэнцыя не дае. Аднак прэамбула да яе звязртае ўвагу на некаторыя каштоўнасці і акаличнасці, што складаюць падмуркі грамадзкага ўдзелу. Найважнейшая акаличнасць у гэтым сэнсе — роля грамадзкага ўдзелу ў забесьпячэнні мэханізму для абароны грамадзкасцю права на жыццё ў навакольным асяродзьдзі, спрыяльным для здароўя і дабрабыту, і выкананія свайго абавязку па яго ахове на карысць цяперашняга і будучнага пакаленняў. Прэамбула згадвае таксама, што ў пытаннях, якія датычыць навакольнага асяродзьдзя, удзел грамадзкасці ў працэсе прынесьця рашэнняў павышае якасць як саміх рашэнняў, так і працэсу іх ажыццяўлення, спрыяе паляпшэнню інфармаванасці грамадзкасці аб экалалягічных проблемах, дae грамадзкасці магчымасць выказаць сваю занепакоенасць і дазваляе дзяржаўным органам забясьпечваць неабходны ўлік такіх інтарэсаў. Удзел грамадзкасці спрыяе падсправаздачнасці і празрыстасці ў прынесьці рашэнняў па пытаннях навакольля і ўмацоўвае падтрымку грамадзкасцю гэтых рашэнняў.

З тэксту Канвэнцыі непасрэдна вынікае, што ўдзел грамадзкасці ў прынесьці экалалягічна значных рашэнняў павінен быць своечасовым, эфектыўным, адэкватным і афіцыйным, уключаючы інфармаваныне, паведамленыне, дыялёг, разгляд, водгук. Дзеля гэтага, у прыватнасці, у арт. 3 “Агульныя палажэнні” бакі абавязуюцца забясьпечыць магчымасць такога ўдзелу. Канвэнцыя ўстанаўлівае жорсткія патрабаванні датычна паведамленыне, усталявання разумных тэрмінаў, вызначэння дарэчнай інфармацыі, падачы заўваг і адказаў на іх. У арт. 3 згадваецца, што палажэнні Канвэнцыі зьяўляюцца мінімальнымі стандартамі, і бакі маюць права забясьпечваць больш актыўны ўдзел грамадзкасці ў працэсе прынесьця рашэнняў.

Як ужо згадвалася, ўдзел грамадзкасці ў працэсе прынесьця рашэнняў прысьвечаны трох артыкулаў Орхускай канвэнцыі. Арт. 6 датычыць рашэнняў па канкрэтных відах (гаспадарчай) дзейнасці, арт. 7 — плянаў, праграмаў ды палітыкі, што звязаныя з навакольным асяродзьдзем, арт. 8 — падрыхтоўкі нарматыўных актаў. Зы іх найбольш канкрэтныя абавязкі дзяржаваў-удзельніц па забесьпячэнні грамадзкага ўдзелу прадугледжваюцца арт. 6, паколькі высокі ўзровень далучэння грамадзкасці (неабходным чынам забясьпечаны заканадаўствам) адпавядае асаблі-

4 Конвенция об оценке воздействия на окружающую среду в трансграничном контексте, 25 февраля 1991 г. (г. Эспо)

5 The Aarhus Convention: An Implementation Guide. New York and Geneva: United Nations, 2000.

вым спосабам прыняцьца рашэньяў падчас вырашэнья пытаньня аб мэтагоднасці пэўнай гаспадарчай дзейнасці. Такім чынам, забясьпечваецца той прынцып, што тыя, каго вынік працэсу прыняцьца рашэньяў закранае ў найбольшай ступені, павінны мець болей магчымасцяў уплываць на яго.

Ацэнка ўзьдзеяньня на навакольнае асяродзьдзе як форма ўдзелу грамадзкасці ў прыняцьці экалягічна значных рашэньяў у Рэспубліцы Беларусь.

Адным з ключавых момантаў мэханізму падрыхтоўкі і прыняцьця экалягічна значных рашэньяў ёсьць ацэнка ўзьдзеяньня на навакольнае асяродзьдзе гаспадарчай і іншай дзейнасці, што плянуеца (АУНА). АУНА і экалягічна экспертыза выконваюць на стадыі плянаваньня экалягічна значнай дзейнасці функцыю папярэджаньня экалягічнай і экагеннай шкоды і рашэння іншых задач аховы навакольнага асяродзьдзя і рациональнага выкарыстання прыродных рэсурсаў.

У адпаведнасці з Законам РБ “Аб ахове навакольнага асяродзьдзя”, АУНА — гэта від дзейнасці па выяўленьні, аналізе і ўліку прымых, ускосных і іншых наступстваў узьдзеяньня на навакольнае асяродзьдзе гаспадарчай і іншай дзейнасці, што плянуеца, у мэтах прыняцьця рашэнья аб магчымасці альбо немагчымасці яе ажыццяўленыя. АУНА ажыццяўляеца на стадыі правядзенія перадпраектных і практых работай, прымушаючы такім чынам ініцыятара экалягічна значнай дзейнасці ўлічваць экалягічныя патрабаванні ўжо на самай ранній стадыі плянаваньня работай.

Правядзеніне АУНА на Беларусі рэгулюеца Інструкцыяй аб парадку правядзенія ацэнкі ўзьдзеяньня на навакольнае асяродзьдзе гаспадарчай і іншай дзейнасці, што плянуеца, у Рэспубліцы Беларусь, зацверджанай пастановай Міністэрства па прыродных рэсурсах і ахове навакольнага асяродзьдзя ад 6 лютага 2001 г. У адпаведнасці зь ёй АУНА арганізуеца заказчыкам (ініцыятарам) экалягічна значнай дзейнасці і праводзіцца па яго даручэнні практнай ці навукова-дасьледчай арганізацыяй (распрацоўшчыкам) адначасова з распрацоўкай практнай дакументацыі.

Прынцыповым зъяўляеца пытаньне аб аб'ектах АУНА. Згодна з Інструкцыяй, АУНА праводзіцца для відаў і аб'ектаў гаспадарчай і іншай дзейнасці ў адпаведнасці з Пералікам відаў і аб'ектаў гаспадарчай і іншай дзейнасці, для якіх ацэнка ўзьдзеяньня на навакольнае асяродзьдзе гаспадарчай і іншай дзейнасці, што плянуеца, праводзіцца ў ававязковым парадку. Гэты Пералік зацверджаны той жа пастановай Міністэрства, што і згаданая вышэй Інструкцыя. АУНА можа правадзіцца і ў дачыненіі да аб'ектаў, ня ўключаных у Пералік, у выпадку, калі мэтагоднасць яе правядзенія будзе прызнана мясцовымі тэрыторыяльнымі ворганамі Міністэрства. Пры нязгодзе заказчыка з патрабаваннем такога воргана канчатковае рашэнье прымеца самім Міністэрствам.

АУНА для відаў і аб'ектаў экалягічна значнай дзейнасці, згаданых у Пераліку, улічваеца пры правядзеніі экалягічнай экспертызы. Бяз вынікаў правядзенія АУНА практнай дакументацыі ня прымеца на экспертызу і не падлягае разгляду.

Зазначым, дзяржаўная экалягічна экспертыза праводзіцца стасоўна шматлікіх аб'ектаў, згаданых у арт. 6 Закону, сярод якіх многія няўлучаныя ў Пералік відаў і аб'ектаў гаспадарчай і іншай дзейнасці, для якіх АУНА праводзіцца ў ававязковым парадку. Такім чынам, кола аб'ектаў АУНА фактычна аблежавана Пералікам. Аднак гэты Пералік, як ужо згадвалася, супярэчыць Орхускай канвенцыі.

Для аб'ектаў, у адносінах да якіх АУНА праводзіцца ў ававязковым парадку, пасылья правядзенія ацэнкі складаеца справа здача аў выніках АУНА, якая і прэзэнтуеца на разгляд экалягічнай экспертызы. Справа здача аў выніках правядзенія АУНА — гэта дакумэнт, што ўтрымлівае інфармацыю аб мэтах рэалізацыі меркаванага практекта, аб альтэрнатыўных варыянтах гэтага практекта, звесткі аbstane навакольнага асяродзьдзя на тэрыторыі, дзе плянуеца рэалізацыя практекта, аб магчымых неспрыяльных наступствах яго рэалізацыі для жыцця і здароўя грамадзян і навакольнага асяродзьдзя і заходах па іх прадухіленыні. Акрамя таго, у Інструкцыі гаворыцца, што матэрыялы па выніках правядзенія АУНА павінны ўтрымліваць выклад інтэрэсаў грамадзкасці і асобных груп, улічаных пры распрацоўцы практекта, што прапануеца ажыццяўвіць.

На заказчыку ляжыць ававязак прэзэнтоўваць неабходную інфармацыю засікаўленым грамадзянам і грамадзкім арганізацыям і забясьпечваць іх удзел у падрыхтоўцы і аблежкаваныні матэрыялаў АУНА. Высьвятленыне інтэрэсаў грамадзкасці ажыццяўляеца праз арганізацыю заказчыкам грамадзкіх слуханьняў, падчас якіх праводзіцца ўсебакое вывучэнне прапаноў аў магчымай рэалізацыі меркаванай дзейнасці на канкрэтнай тэрыторыі.

Грамадзкая слуханьні — гэта прававая форма ўдзелу грамадзян у АУНА. На жаль, працэдура правядзенія грамадзкіх слуханьняў не распрацавана ў беларускім заканадаўстве. У Інструкцыі па АУНА ў главе “Грамадзкая слуханьні” зазначаеца, што яны праводзяцца заказчыкам з удзелам распрацоўніка ў мэтах інфармавання грамадзкасці, выяўленьня і фіксацыі магчымых неспрыяльных наступстваў і пошуку ўзаемапрымальных альтэрнатыў, што дазвалялі б перацяць неспрыяльныя наступства ажыццяўленыя практекту заплянаванай дзейнасці. Аднак Інструкцыя ўтрымлівае палажэнне, у адпаведнасці з якім грамадзкая слуханьні праводзяцца шляхам публікацыі ў СМІ практных і іншых прапановаў альбо шляхам іх аблежкавання на сходах грамадзян і (альбо) грамадзкіх арганізацыяў. Такая альтэрнатыва, безумоўна, ня ёсьць апраўданай. Па-першае, звычайная публікацыя практных пропановаў — гэта нават не аблежкаванье практекта ў СМІ. Аблежкаванье ў СМІ — далёка ня лепшы варыант, аднак дзіўна ўжо тое, што простую публікацыю заканадаўца паставіў на першое месца. Па-другое, заказчыку значна прасыцей і зручней ажыццяўвіць публікацыю, якая не прадугледжвае нікакай апэратыўнай сувязі з грамадзкасцю, што ёсьць непасрэднай мэтай слуханьняў. Даўшы заказчыку магчымасць выбіраць форму грамадзкіх слуханьняў, заканадаўца зрабіў іх простай фармальнасцю і фактычна пазбавіў грамадзкасць права ўдзелу, бо публікацыя ў СМІ не дае магчымасцяў для выказвання грамадзкасцю сваіх адносінаў і аблежкаваньня аў пропанаваным практекте.

У адпаведнасці з Інструкцыяй аў правядзеніні АУНА, прадмет грамадзкіх слуханьняў складае экалягічна ацэнка грамадзкасцю: 1) мэтадаў аналізу і прагнозу ўзьдзеяньня пропанаванай дзейнасці на навакольле, што

6 Бринчук М.М. Правовой механизм подготовки и принятия экологически значимых решений // Государство и право. 2000. №9. — с. 38-52.

прымяняюцца пры АУНА; 2) дакладнасці прэзэнтаваных вынікаў ацэнкі; 3) слушнасці й дастатковасці прапанаваных у аргументальнай дакумэнтациі мераў па прадухіленыні неспрыяльнага ўздзеяньня на навакольле.

Грамадзкія слуханыні праводзяцца ў межах працэдуры АУНА да падачы дакумэнтаў на экалаігічную экспертызу. Аднак тэрміны паведамленыя грамадзкасці аб іх правядзеніні, шляхі данясеніні неабходнай інфармацыі не вызначаюцца ў Інструкцыі. Думаецца, што варта прадугледзець як тэрміны, у якіх грамадзкасць павінна быць пайн-фармавана аб правядзеніні слуханьняў, так і сродкі масавай інфармацыі, у якіх разъмешчаліся б паведамленыні аб прапанаванай дзейнасці, пары і месцы правядзеніні слуханьняў, выніках АУНА.

Вельмі важным тут ёсьць пытаныне аб уліку меркаваньняў грамадзкасці ў выніку правядзеніні слуханьняў. У Інструкцыі замацавана, што вынікі грамадзкіх слуханьняў афармляюцца ў выглядзе пратакола ўзгадненіні з грамадзкасцю, што далучаецца да матэрыялаў АУНА. Гэтае палажэнне пакуль што застаецца дэкларатыўным. Не зусім зразумела, як заказчык мае аднесціся да пазыцыі грамадзкасці і як адлюстраваць гэта ў матэрыялах АУНА. Што павінен утрымліваць пратакол узгадненіні і якім чынам ён павінен прыміцца пад увагу падчас правядзеніні экалаігічнай экспертызы? Падаецца слушным забавязаць заказчыка аргументуюча сваё непрыманыне пазыцыі грамадзкасці ў пісьмовай форме з указаннем усіх прычынаў і акалічнасцяў, якія вымушаюць яго не згаджацца, т.б. даваць пісьмовую матывацію.

Неабрэзаным, на маю думку, ёсьць палажэнне Інструкцыі аб аблежаваныні магчымасці правядзеніні грамадзкіх слуханьняў так, як гэта замацавана ў ёй. У Інструкцыі звязтаецца ўвага на тое, што грамадзкія слуханыні не праводзяцца па праектах гаспадарчай і іншай дзейнасці, што ўтрымліваюць звесткі, якія адносяцца да сакрэтаў, а таксама іншую інфармацыю аблежаванага распаўсюду. Такая фармулёўка дазваляе спасылацца на магчымасць не праводзіць слуханьняў, надужываючы гэтым правам.

Такім чынам, удзел грамадзкасці ў працэдуры АУНА на Беларусі падаецца кепска ўрэгульянным і з большага дэкларатыўным, што сьведчыць аб невыкананыні Орхускай канвенцыі і патрэбе ў распрацоўцы нарматыўных актаў, што ў большай ступені спрыялі б забесьпячэнню права грамадзкасці на ўдзел у прыняцці экалаігічна значных рашэньняў.

The right of the public to participate in decision-making in environmental matters

■ TACIANA FADZIEJEVA

Taciana Fadziejeva was born in Minsk in 1984. Bachelor of law, she is currently a fifth-year BDU student at jurisprudence department of the faculty of law. The sphere of scientific interests comprises the history of Belarusian law, Belarusian legal terminology, environmental matters.

Review of the article (full version available in the Belarusian part of the journal):

The article deals with the regulations of the Aarhus Convention (1998) on public participation in decision-making in environmental matters and their implementation in the law of the Republic of Belarus. The author gives consideration to environmental impact assessment as one of the forms of public participation in decision-making in environmental matters in Belarus and points out the rules of public hearings (as a part of environmental impact assessment procedure) which, in her opinion, should be developed further to provide the real chance for the public to influence the environmental decisions.